

іноземній валюті, а бухгалтерський облік ведеться в національній валюті. Тож слід приділяти увагу формуванню та реєстрації облікової інформації про курсові різниці та рух іноземної валюти.

Список використаних джерел

1. Облік і оподаткування експортно-імпортних операцій. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/339163878.pdf>
2. Бухгалтерський облік експортно-імпортних операцій. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/81587872.pdf>

Майстренко Є. С.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
спеціальності 071 «Облік та оподаткування»,
освітньої програми «Облік, аудит та оподаткування»;
науковий керівник:
Зоріна О. А.,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту (м. Київ)

ОБЛІК НАРАХУВАННЯ І СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток сучасної системи оподаткування підприємств постійно зазнає змін, оскільки вимагає проведення наукових досліджень для розробки теоретичних основ нарахування податків та платежів до бюджету. Це питання включає аналіз оподаткування прибутку підприємства з метою оптимізації й визначення фінансового результату перед сплатою податків. Одна з ключових перешкод на шляху України до становлення суспільства високого добробуту - значний обсяг тіньової економіки. Це явище негативно впливає на всі аспекти соціально-економічного розвитку, порушує баланс структурних процесів і виключає з уваги велику частину об'єктів для обліку, аналізу та контролю. Тому головним пріоритетом в розвитку національної економіки є боротьба з тінізацією, для чого використовуються різноманітні стратегії. Один із таких інструментів - ефективний податковий контроль і аналіз нарахування та сплати податку на прибуток, а також правильне відображення цих даних в обліково-інформаційній системі підприємства [1. с. 9].

Дослідження питань, пов'язаних з обліком податку на прибуток, постійно є предметом уваги вчених і науковців, особливо з урахуванням постійних змін у сучасному податковому законодавстві. Ці аспекти ретельно аналізуються у працях вітчизняних авторів, але деякі питання до сих пір не досліджено.

Податок на прибуток в Україні має велике фіскальне значення і відрізняється від схожих податків в економічно розвинених країнах. Економічна сутність цього податку розкривається через комплекс фінансових відносин між державою і платником податків, які пов'язані із вилученням частини прибутку пропорційно його розміру з метою формування фінансової бази для виконання соціально-економічних функцій держави.

Оподаткування прибутку підприємств та відповідний облік цього процесу мають значний вплив не лише на визначення остаточного фінансового результату діяльності, але й на соціальну відповідальність підприємства. Нормативно-правові акти, такі як П(С)БО 17 та Податковий кодекс України, визначають процедури обліку результатів діяльності та прибутку.

Податковий кодекс України містить основні правила щодо визначення бази оподаткування, ставок податку на прибуток, процедур його нарахування, сплати та звітування. Ставки податку на прибуток встановлюються відповідно до ПКУ та різняться в залежності від категорії суб'єкта господарювання. Законодавство також передбачає, що у деяких випадках базою оподаткування може бути дохід суб'єкта господарювання. Податок на прибуток сплачується щокварталу або раз на рік, залежно від організаційно-правової форми господарювання та виду діяльності суб'єктів господарювання, що визначаються відповідно до критеріїв, встановлених ПКУ [1 с. 15].

В Україні нормативно-правова база, яка стосується обчислення та обліку податку на прибуток підприємств, є складною та має кілька рівнів. Вона складається з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), Податкового кодексу України, а також інших законодавчих актів, постанов, інструкцій, методичних рекомендацій і т.і.

Зокрема, визначення методологічних засад формування бухгалтерської інформації про податок на прибуток та її розкриття у фінансовій звітності відбувається згідно з нормами НП(С)БО 17 "Податок на прибуток" і МСБО 12 "Податки на прибуток". Це вказує на дуалістичний характер природи податку на прибуток як об'єкту бухгалтерського обліку, і правильне його визначення є важливим для генерації достовірної аналітичної та оперативної інформації для управління.

З прийняттям Податкового кодексу України спостерігається зближення податкового обліку з бухгалтерським, але ще потребує вирішення певних нюансів при узгодженні облікової інформації. Мета ведення бухгалтерського обліку операцій із податку на прибуток полягає у забезпеченні користувачів повною, достовірною та об'єктивною інформацією про фінансові результати та податкові зобов'язання підприємства перед бюджетом. Бухгалтерська звітність є основою для складання податкової звітності. Завдання ведення бухгалтерського обліку операцій із податку на прибуток включають в себе забезпечення відповідності податкового законодавства, правильного розрахунку податків, ефективного управління податковим та бухгалтерським обліком суб'єктів

оподаткування, а також своєчасне та повне сплатення податкових зобов'язань [3. с. 19].

Ключовою передумовою для ефективного застосування концепції обліку податку на прибуток підприємств є глибоке розуміння сутності облікових процедур, пов'язаних з цим податком. Це включає чітке розуміння етапів розрахунку фінансового результату до оподаткування на основі бухгалтерського обліку, а також володіння поняттями "фінансовий результат", "прибуток", "збиток" і "податок на прибуток". Згідно з Податковим кодексом України (ПКУ), об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, отриманий в Україні та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного в бухгалтерській звітності підприємства, на різниці, передбачені податковим законодавством.

З цього випливає, що різниці, що виникають через різні нормативні вимоги щодо бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 17) та оподаткування (ПКУ), продовжують існувати і призводять до появи податкових різниць. Ці різниці є об'єктом бухгалтерського обліку і обчислюються відповідно до вимог податкового законодавства.

Особливе місце в системі оподаткування займає контроль. Податковий контроль спрямований на забезпечення зв'язку між платниками податку на прибуток та державними органами управління. З одного боку, він є механізмом виконання контрольних функцій податків, а з іншого - формою примусових фінансових відносин. Без ефективного податкового контролю важко розраховувати на те, що платники податків будуть вчасно та повністю сплачувати свої податкові зобов'язання [4. с. 22].

Організація внутрішнього контролю розрахунків за податком на прибуток на сучасних підприємствах спрямована на уникнення або зменшення можливих штрафних санкцій, які можуть бути застосовані до підприємства. Головні завдання внутрішнього контролю полягають у збереженні майна власника, запобіганні порушенням та забезпеченні надання достовірної інформації про стан розрахунків за податком на прибуток у фінансовій звітності підприємства.

Для здійснення контролю необхідно створити відповідне організаційне, нормативно-правове, інформаційне та методичне забезпечення. Головний обов'язок за веденням обліку та відображенням фінансової звітності зазвичай покладено на директора та головного бухгалтера підприємства. Внутрішній контроль розрахунків за податком на прибуток повинен бути систематичним і охоплювати всі періоди фінансової діяльності підприємства, а не лише перед складанням декларації.

Лише через постійний контроль можна ефективно захистити підприємство від податкових ризиків. Таким чином, методичний контроль передбачає перевірку правильності визначення бази оподаткування, визнання податкового зобов'язання та своєчасного перерахування сум податку на прибуток до бюджету [5. с. 11].

Отже, податок на прибуток підприємств слід розглядати як облікову категорію, що вимагає уваги як з боку стандартів бухгалтерського обліку, так і з

точки зору податкового законодавства. Тільки правильне визначення цього податку дозволяє забезпечити менеджмент підприємства повною, достовірною та оперативною обліково-аналітичною інформацією щодо фінансово-господарської діяльності підприємства.

Тому важливо мати досконале розуміння особливостей, що встановлені нормативно-правовими актами і стандартами, а також постійно відстежувати законодавчі зміни та своєчасно їх впроваджувати у обліково-податковий процес на підприємстві. Наразі фінансова звітність суб'єкта господарювання є основою для визначення податку на прибуток. Для достовірного відображення цього податку у фінансовій звітності необхідно узгодження його відображення у податковому та бухгалтерському обліку на основі формування відповідної облікової політики підприємства.

Список використаних джерел

1. Прокопович Л.Б., Шевчук С.В. Рационалізація облікових процедур визначення оподаткованого прибутку підприємств. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». 2016. Т. 275. Вип. 263. С. 84–89.

2. Волошенюк І.Є. Удосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з податку на прибуток. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сталого розвитку економіки в умовах посилення глобалізаційних процесів». 2017. № 3. С. 55-57.

3. Даценко Г.В. Податок на прибуток: зарубіжний досвід та сучасний стан, контроль розрахунків зі сплати податку. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2017. Випуск 17. С. 629-634.

4. Богацька Н.М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7253>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.30 (дата звернення: 01.02.2024).

5. Плахтій Т.Ф. Об'єкти обліку розрахунків за податками відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства. Облік і фінанси АПК. 2012. № 1. С. 46–51. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/ob-ekti-oblikurozrahunkiv-za-podatkami-vidpovidno-do-buhgalterskogo-ta-podatkovogo-zakonodavstva.html>. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.30 (дата звернення: 01.02.2024).